

Medicili Bir Papa: X. Leo

Murat Hanar ^{a*} Murat Serdar ^{b*}

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar,

^a Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Tokat/TÜRKİYE
murathanar@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1495-7183

^b Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
Tokat/TÜRKİYE
mserdar61@live.com
ORCID: 0000-0003-2922-1096

Geliş: 2 Nisan 2024

Kabul: 29 Temmuz 2024

Yayın: 10 Ağustos 2024

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate ile taranmıştır.

A Medician Pope: Leo X

Research Article

* Responsible Author,

^a Ph.D. Candidate, Tokat Gaziosmanpaşa University, Tokat, TURKIYE
murathanar@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1495-7183

^b Assoc. Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Faculty of Art and Science Department of History Tokat/TURKIYE
mserdar61@live.com
ORCID: 0000-0003-2922-1096

Received: 2 April 2024

Accepted: 29 July 2024

Published: 10 August 2024

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY-NC 4.0) International License

ÖZ

Orta Çağ Avrupası, tarih sahnesinde siyasi ve sosyal olayların belki de en çok yaşandığı yerden biridir. Kavimler Göçü sonrası yangın yerine dönen bu topraklardaki siyasi istikrarsızlığın yarattığı boşluğu Papalık doldurmuştur. İtalya topraklarında feodal birliklerin oluşması ve bu birliklerin zamanla papalık ile siyasi çıkarları sebebiyle karşı karşıya gelmesi Papa bu feodal devletlere karşı büyük güçlerle ittifak kurmuş ya da onlara bazı imtiyazlar vererek ayakta tutmaya çalışmıştır. Papalığın feodal devletlerin baskısından ötürü imparatorlara vermiş olduğu imtiyazlar zamanla kendisini bunlarla da karşı karşıya getirmiştir. 14. Yüzyılda Fransa kralının müdahalesi ile papalığın Avignon'a taşınması bu kurumu Roma ve Avignon olmak üzere ikiye bölmüştür. 14. Yüzyılın son çeyreğinde papalık yeniden Roma'ya dönmüş böylece 15. yüzyılda İtalya'da güçlenen Medici Ailesi papalık ile yakın ilişkiler kurmuş ve zamanla kendi içerisinde de papalar çıkarmıştır. Giovanni de Medici Papa X. Leo unvanıyla bu ailenin papalık makamındaki ilk üyesi olmuştur. Güçlü ve müreffeh bir ailede yetişmiş olan Giovanni de Medici, bu özelliği dolayısıyla dikkatimizi çekmiş ve böyle bir aileden gelmesi papalığı esnasındaki faaliyetlerinde ne derece etkili olmuştur, şeklindeki sorular zihnimizde olmuştur. Biz de bu çalışmada bu hususa cevap bulmaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Papa X. Leo, Papalık, Medici, Haçlı Seferi, Martin Luther

ABSTRACT

Medieval Europe is where many of history's significant political and social events occurred. The Papacy tried to fill the gap created by the political instability in these lands, which became chaotic after the Migration of Tribes. The formation of feudal unions in the Italian territory and the confrontation of these unions with the papacy over time due to their political interests led the Pope to try to survive by establishing an alliance with the great powers against these feudal states or by granting them some privileges. Over time, the privileges granted by the Papacy to the emperors due to the pressure of the feudal states brought it into conflict with these powers as well. With the intervention of the King of France in the 14th century, the papacy moved to Avignon, which divided this institution into two: Rome and Avignon. In the last quarter of the 14th century, the papacy returned to Rome, and the Medici Family, which grew stronger in Italy in the 15th century, established close relations with the papacy and produced popes from among themselves over time. Giovanni de Medici, with the title of Pope Leo X, is the first member of this family to hold the papal office. Giovanni de Medici, who grew up in a powerful and prosperous family, caught our attention due to this background, prompting questions about how his influential family origins impacted his actions during his papacy. We tried to find an answer to this issue in this study.

Keywords: Pope Leo X, Papacy, Medici, Crusade, Martin Luther

Funding: The author has reported that this study received no financial support.

Conflicts of interest: The author declares that there are no potential conflicts of interest.

Peer Review: External, double-blind

Finansman: Herhangi fon veya maddi destek kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Bağımsız, çift-kör hakemlik.

Atıf - Cite: Hanar, M & Murat Serdar. Medicili Bir Papa: X. Leo. *History Studies* 16, no. 3 (2024): 415-431.

GİRİŞ

Ailenin bilinen ilk ferdi Alman tarihçi ve soy bilimci Jacob Wilhelm Imhof'un *Genealogiae viginti Illustrium in Italia Familiarum* adlı eserinde belirtildiğine göre, Medicus Dominus de Petrone'dir.¹ Kendisi yaklaşık 1100 civarında yaşamış olup hakkında pek detaylı bilgi mevcut değildir.² Bununla birlikte aile güç ve şöhrete kavuştuğunda, soyuyla ilgili farklı iddialar ortaya atılmıştır. Bu iddialardan birisi, Medici ailesinin köklerinin Charlemagne'nin emri altında mücadele eden cesur bir savaşçı olan Averardo'ya dayandığıdır. Averardo, Cosimo dé Medici'nin büyük babasıdır. Averardo, bir zamanlar Roma'ya doğru yolculuk ederken Tuscany'den geçmiş ve Floransa'nın kuzey bölgesinde yer alan Mugello olarak bilinen yere gelmiştir.³ Medici ailesinin Floransa bölgesine yerleşimleri bu zamana rastlamaktadır ve onların bu bölgedeki mevcudiyetleri Floransa'nın resmi kaynaklarına 1201 yılında yansımıştır.⁴ Bu kayıta göre Chiarissimo dé Medici'nin Floransa'yı yöneten konsilde Medici ailesinden ilk temsilci olduğu görülmektedir. Bir başka kaynak ise ailenin 1230 yılında Mugello bölgesinde yer aldıklarına dair bizlere bilgi vermektedir.⁵ Zaman içerisinde Floransa'daki prestijleri artmış ve özellikle Floransa ve Papalık devletleri başta olmak üzere Orta Çağ ve Rönesans İtalyası'nda yüksek prestijli bir komün ofisinin sahibi olan Gonfaloniere vazifesini üstlenmişlerdir. Ailenin bu komüne seçilen ilk üyesi Ardingo dé Medici'dir ve yönetime 1296 yılında seçilmiştir.⁶ Daha sonraki zamanlarda ticareti ve siyasi ilişkilerden dolayı dini alanlarda da aile üyelerini görmekteyiz. Hatta bazıları Katolik Kilisesi'nin başına gelecek ve Kutsal Papa (Holy Pope) olacaktır. Bunlardan bir tanesi de çalışmamıza konu olan Papa X. Leo'dur.

1. Giovanni de Medici'nin Papalık Öncesi Hayatı

Asıl adı Giovanni de Medici olan Papa X. Leo 11 Aralık 1475'te Floransa'da dünyaya gelmiştir. Babası Medici ailesinin en güçlü bireyi olan ve Muhteşem lakabı ile anılan Lorenzo (1449-1492)'dur. Annesi ise Clarice Orsini'dir. Lorenze ve Clarice Orsini'nin ikinci çocuğu olan Giovanni, daha küçük yaşından itibaren ailesi tarafından din adamı olması için kiliseye gönderilmiştir.⁷ Çocuğun kiliseye yönlendirilmesindeki amaç, babası Lorenzo'nun Papalığı yanına alma arzusundan kaynaklanıyordu. Lorenzo bu emelini gerçekleştirme adına oğlu daha küçük yaşlarda iken onu kiliseye yönlendirmiş ve onun yüksek mevkideki bir din adamı olması için ilk adımı atmıştır. Kendisi de hem ekonomik hem de siyasi gücünü kullanarak bunu gerçekleştirme hususunda çaba sarf etmiştir.⁸ 1482 yılında Giovanni'nin başının tepe kısmı keşişler gibi tıraş edilmiş ve 1483'te Papa IV. Sixtus tarafından apostolik başkatip olarak atanmıştır.⁹ Yine aynı yıl Fransız Saintes Piskoposluğunda Font Douce'nin Başrahibi olmuştur.¹⁰ Medici ailesinin sunabileceği tüm imkanlar onun emrine verilmiştir. Bu imkanlar vasıtasıyla 1484'te Monte Casino'ya ve 1486'da da zengin Passignano Manastırı'na egemen olmuştur. VIII. Innocent, 1489'da Lorenzo ve temsilcileri tarafından yapılan sürekli baskı nedeniyle, on üç yaşındaki çocuğu, üç yıl boyunca makamının nişanından ve ayrıcalığından

¹ Jacob Wilhelm Imhof, *Genealogiae Viginti Illustrium in Italia Familiarum*, Fratrum Chatelain. (Amstelodami: Ex Officina Fratrum Chatelain, 1710) 103.

² Imhof, 103.

³ Keith Devlin, *The Man of Numbers: Fibonacci's Arithmetic Revolution*. (London: Bloomsbury Publishing, 2011) 114.

⁴ Will Durant, *The Renaissance: a History of Civilization in Italy from 1304-1576*. (New York: Simon and Schuster, 1953): 73; Paul Strathern, *The Medici: Godfathers of the Renaissance*. (London: Vintage Books, 2007) 15; Pierluigi Terenzi, "Medici, Giovanni di Bicci de'," *Dizionario Biografico degli Italiani* 73, (2016): 15.

⁵ Devlin, *The Man of Numbers*, 114.

⁶ Bu hususta daha geniş bilgi için bkz: Christopher Hibbert, *The House of Medici: Its Rise and Fall*. (New York, William Morrow & Company, 1975) 30; Strathern, *The Medici*, 15.

⁷ Klemens Löfler, "Leo X", *Catholic Encyclopedia*, C. IX, (New York: Robert Appleton Company, 1913): 162 – 166.

⁸ William Roscoe, *Life and Pontificate of Leo the Tenth*. C. 1, (London: George Bell & Sons, 1888) 8.

⁹ Roscoe, *Life and Pontificate*, 8-9.

¹⁰ Herbert M. Vaughan, *The Medici Popes (Leo X and Clement VII)*. (London: Methuen & Co., 1908) 9-10.

vazgeçmesi şartıyla kardinal yapmıştır.¹¹ Bu olağan dışı yaşta kardinal olarak atanmanın, Papa VIII. Innocent ve Lorenzo'nun yakın arkadaş olmaları sonucunda kaynaklandığını kaynaklar göstermektedir.¹² Bu arada eğitimi, en seçkin Hümanistler ve akademisyenler, Angelo Poliziano, Marsilio Ficino ve Bernardo Dovizi (daha sonra Kardinal Bibbiena) tarafından tamamlanmıştır. 1489'dan 1491'e kadar Giovanni de Medici, Pisa'da Filippo Decio ve Bartolomeo Sozzini'nin yanında teoloji ve kilise hukuku okumuştur. 9 Mart 1492'de Fiesole'de kendisine bir kardinal nişanı verilmiştir ve 22 Mart'ta Roma'ya gelmiştir. Romalılar genç kardinali, yaşının beklediğinden daha olgun bulmuşlardır. Babası ona, sağduyu ve insan doğası bilgisi ile damgalanmış etkileyici bir tavsiye mektubu göndermiştir, ayrıca yaşlı Lorenzo'nun yaşamının sonuna doğru geri döndüğü yüksek ve erdemli duygulara tanıklık etmiştir. Bu mektupta, oğluna belirli davranış kurallarını emretmekte ve o zamanlar Kardinaller Heyeti'nin bu iyi niteliklerden yoksun olması gibi, onu onurlu, erdemli ve örnek olması konusunda uyarmıştır.¹³

Roma'ya gidişinden bir ay sonra babasının ölümü üzerine Floransa'ya dönmüş ve burada büyük ağabeyi Piere ile ailenin başına geçmiştir ancak Kasım 1494 tarihinde Savaranola'nın¹⁴ tetikçiliğini yaptığı Floransa'daki ayaklanmadan¹⁵ sonra bu şehri terk etmek zorunda kalmışlardır.¹⁶ 1492 yılı Ağustos'undan 1494 yılında şehirden çıkarıldığı tarihe kadar bir Fransisken keşişinin yanında kalmayı tercih etmiştir.¹⁷ Bu sürgünde papalığı ele geçiren VI. Alexander'ın da payı olmuştur.¹⁸

Kardinal Giovanni de Medici, ailesinin üstünlüğünü geri kazanmaya yönelik birkaç başarısız girişimden sonra, edebiyattan hoşlanan ve sanatçıyı koruyan bir sanat meraklısı gibi yaşamıştır. Kayırma, cömertlik ve zayıf mali yönetim, onu o zaman bile dönem dönem sıkıntılı duruma düşürmüştür. Bu hali onu gerçekten de ömrünün sonuna kadar kötü bir yönetici yapmıştır. Bununla birlikte yaşam tarzı oldukça dünyevi olmasına rağmen, kardinallerin çoğunun saygınlık, nezaket ve kusursuz yönetiminde mükemmel biri olmuştur.¹⁹

Kardinal Giovanni de Medici'nin makus talihi II. Julius'un (1503-1513) papalığının sonuna doğru değişmeye başlamıştır. II. Julius, 1511 yılının Ağustos ayında ağır bir hastalığa yakalanmıştır. Giovanni ise papalığın bu hastalığı esnasında Ekim 1511'de Bologna ve

¹¹ Löffler, "Leo X", 162.

¹² Komisyon, "Leo X", *Penny Cyclopaedia of the Society for the Diffusion of Useful Knowledge*, C. 13, (1839): 426, <https://doi.org/10.5962/bhl.title.19419>.

¹³ Löffler, "Leo X", 162.

¹⁴ Tam adı Girolamo Savonarola'dır. Papalık yönetim merkezi Curia'daki yolsuzluklardan dolayı kendisiyle aynı görüşte olan kişilerle beraber tamamen siyasi amaçlı propaganda faaliyetlerine başlamıştır. Papa VI. Alexander, onun hakkında bir araştırma yaptırmış, ama onu ve taraftarlarının Floransa'daki faaliyetlerini engelleyememiştir. Neticede de 1494 devrimi yaşanmıştır. Kendisi de 1498'de idam edilmiştir. Daha geniş bilgi için bkz: Michael de la Bedoyere, *The Meddlesome Friar and the Wayward Pope - The Story of Conflict between Savonarola and Alexander VI-*, (New York: Hanover House, 1958) 24, 33, 154-155.

¹⁵ 1494 yılından önce Floransa'da insanlar arasında Medici ailesine karşı bir hoşnutsuzluk başlamıştır. Floransa halkı cumhuriyet görünümüne bağlı Medici hükümetinin yönetimini gönülsüz bir şekilde kabul etmek zorunda kalmıştır. Aile on sekiz yıldır Floransa'da mevcut olan gerçekçi cumhuriyetten sonra Floransa'ya döndüklerinde hiçbir şey eskisi gibi değildi. Rahip Girolamo Savonarola'nın verdiği vaazlar Medicilere karşı orta sınıfın güçlenmesinde ve cephe almasında etkili olmuştur. Şehirdeki yönetimin yeniden yapılandırılmasından sonra şehre dönen Medici üyeleri Muhteşem Lorenzo gibi cumhuriyet kurumlarını manipüle edemeyeceklerinin farkına vardılar. Cumhuriyet döneminden sonra Floransa sadece zora ve yöneticilerin unvanlarına boyun eğmek zorunda kalmıştır. Bu da ilerleyen zamanlarda Medici ailesine karşı bir isyanın çıkmasına ve ailenin şehirden gönderilmesine neden olmuştur. Daha geniş bilgi için bkz: Liam Giombetti, *The Forgotten Republic Renaissance Florence Without the Medici, 1494-1512*, Honors Thesis submitted to the Department of History, (Georgetown: Georgetown University, Mayıs 2021) 68.

¹⁶ De La Bedoyere, *The Meddlesome Friar*, 126; Komisyon, "Pope Leo X", <https://reformation500.csl.edu/bio/pope-leo-x/>, [E.T. 16.02.2021].

¹⁷ Löffler, "Leo X", 162.

¹⁸ Komisyon, "Leo X", 426.

¹⁹ Löffler, "Leo X", 162.

Romagna'ya²⁰ elçi olarak gönderilmiştir. Olayda Papa II. Julius'un yanında yer alan devletlerle karşı taraftakilerin arasında gerçekleşen mücadelede Giovanni'nin aktif olarak yer aldığını göstermektedir.²¹ Ayrıca elçilik vazifesi verilmesi onda ailesinin tekrardan Floransa'ya dönmesi ve orada hüküm sürebilmeleri adına umutlar yeşertmiştir. Bu gelişmelerin yaşanmasındaki sebep, Floransalıların ayrılıkçı Pisalıların²² yanında yer almasıydı. Bununla birlikte Papa II. Julius Floransalılara karşı Medici ailesini desteklemiştir.²³

1512 yılında Kardinal Giovanni de Medici başka bir aksilik yaşamıştır. Ravenna için Fransa ile mücadele eden Papalık güçleri ve müttefiklerinden oluşan ordu Fransız güçleri tarafından 11 Nisan 1512'de ağır bir yenilgiye uğratılmıştır. Bu savaş esnasında papalık ordusunda yer alan Giovanni de Fransızlara esir düşmüştür.²⁴ Bu durum Fransızlar için maliyetinden dolayı çok da büyük bir kazanım değildi. Bu durumun nedeni Fransızların çok geçmeden İtalya'daki bütün mal varlıklarını kaybetmeleri olmuştur. Bu sırada Fransa'ya götürülecek olan kardinal de kaçmayı başarmıştır. Medici'nin Floransa'daki üstünlüğü Eylül 1512'de yeniden kurulmuştur. Medici ailesinin kaderindeki beklenmedik bu değişiklik, daha yüksek lütufların yalnızca öncüsüydü.²⁵

Giovanni de Medici'nin Papalığı ve Kilise Reformu

21 Şubat 1513 tarihinde Papa II. Julius ölmüş ve ondan boşalan papalık makamına aynı yılın 11 Mart'ında 38 yaşında olan Giovanni de Medici X. Leo adıyla seçilmiştir. Bu ismi almasının önceki papalara nazaran farklı bir hikayesi vardır. Bu konuda, Leo'nun yaşadığı dönemi de kapsayan eseriyle Nucera Piskoposu Comolu Paulus Jovius bizleri aydınlatmaktadır. Pavli Iovii, *Novocomensis Episcopi Nuceri de Vita Leoni de Cimipont Max. Libri Quatvor*²⁶ adlı eserinde ismin kaynağını Giovanni'nin annesi Clarice'ye dayandırmaktadır. Olayı şu şekilde aktarmaktadır: "Herkes cübbesinin eteğine kapanmışken, doğuştan gelen cesareti ve merhamet erdemi nedeniyle, herhangi bir sebebi olmadan sadece cömert bir adamın soyadını arzulayan kişi olarak; İskender'in ve Julius'un (İsa'nın) isimlerinden duyduğu memnuniyetle bu iki ismi izleyerek kendisi de Leo Decimus adını seçti. Annesi Clarice'in, rahminde iri cüsseli ve şaşırtıcı bir nezaket sahibi bir aslan olduğunu söyleyecek kimse yoktu; bunların en büyüğünü Floransa'daki Reparata tapınağında doğurmayı hayal etmişti. Hemşirelerin anlattıklarından sonraki rüya gençlerin zihinlerine yerleşmişti. Şüphesiz onun bu adı kabul etmesinin nedeni buydu."²⁷ Bu aktarıma göre, Clarice rüyasında oğlunun devasa ve uysal bir aslandan doğduğunu görmüştü. Bu oğlunun sadece ileride elde edeceği saygınlığını değil aynı zamanda papa olduğunda da alacağı isim için bir öngörüydü.

²⁰ Günümüzde Emilia-Romagna olarak geçmektedir. Piacenza, Parma, Reggio Emilia, Modena, Bologna, Ferrara, Ravenna, Forl-Cesena ve Rimini şehirlerini içine alan özerk bölgeye verilen addır. Daha geniş bilgi için bkz: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.oecd-ilibrary.org/emilia-romagna-italy_32c3830e-en.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fcomponent%2F32c3830e-en&mimeType=pdf, [E.T. 18.08.2023].

²¹ Robin Doak, *Pope Leo X Opponent of the Reformation*. (Minnesota: Compass Point Books, 2006) 33.

²² Kardinallerden bazıları Papa II. Julius'un uygulamalarından hoşnut değillerdi ve bundan dolayı 1 Eylül 1511 tarihinde Pisa'da bir konsey toplayacak kadar ileri gitmişlerdi. Floransalılar da bu ayrılıkçı kardinalleri desteklemişlerdir. Daha geniş bilgi için bkz: Michael Ott, "Pope Julius II." *The Catholic Encyclopedia*, C. 8, (New York: Robert Appleton Company, 1910) 63.

²³ Roscoe, *Life and Pontificate*, 249-252; Löffler, "Leo X", 163

²⁴ Roscoe, *Life and Pontificate*, 259-260.

²⁵ Löffler, "Leo X", 163.

²⁶ Eserin Türkçesi X. Leo'nun Papalığı ve Hayatı Üzerine Dört Kitap'tır.

²⁷ Metnin aslı için bkz: Cunctis ad pedis osculum procumbentibus LEONIS Decimi nomen sibi desumpsit, utpote qui propter innatam excelso regioque animo clementiae virtutem, non expresso quidem titulo, sed erudita allusione magnanimi cognomentum affectaret, duorum superiorum secutus exemplum, quibus Alexandri et Iulii augustissima nomina placuissent. Non defuere qui dicerent Claricem matrem pleno iam utero leonem ingentis magnitudinis et mirae lenitatis in Reparatae templo Florentiae omnium maximo se parere sine gemitu somniasse. Quod postea somnium ex fabulis nutricum quum puerorum ingeniis inhaesisset, accipiendo nomini causam haud dubie praebuerit. Pavli Jovius, *Novocomensis Episcopi Nuceri de Vita Leoni de Cimipont Max.* (Florentiae: Libri Quatvor, 1551) 65.

Rüyadan gelen isminin mi kişiliğini etkilediği, yoksa kişiliğinin mi ismini yansıttığı tartışmalı olabilir ancak her ne kadar masum görünmese de annesinin ne düşündüğünü anladığı açık.²⁸

Giovanni'nin papa seçilmesi Leo ismini alması kadar enteresandır. Papalık seçiminin ilk sayımında tek oy almıştır. Taraftarları olan genç kardinaller, Leo'nun adaylığını uygun ana kadar ertelemiştir. Bu seçim hem Roma'da hem de Fransa'da onaylanmış fakat Leo'nun papalığı yürütüp yürütemeyeceği hususunda doğal bir şüphe hasıl olmuştur. Yeni Papa X. Leo'nun omuzlarındaki yük gerçekten de çok ağır olmuştur çünkü pek çok bölgede onun uyumlu kişiliğine güvenen politikacılar, hâlihazırda hamisi olduğu bilim insanları, sanatçılar, barış taraftarı bir hükümdar ve gölgesinde enerjik kilise reformları arayan ilahiyatçılar yeni Papa'ya büyük umutlar bağlamışlardı. Ne yazık ki yeni Papa, sarayını bir eğlence merkezi olarak gören sanatçıların, edebiyatçıların ve dünyevi çıkar peşinde koşanların umutlarını gerçekleştirmiştir.²⁹

Medici ailesinin diğer bireylerinin sanata önem verdiği gibi Papa X. Leo da sanata önem vermekteydi. Bu sebeple dönemin ünlü ressamlarından Raphael tarafından, kardinallerin, Medici'nin ve Rossi'nin yanında yer aldığı bir portresi çizilmiştir.³⁰ Günümüzde Pitti Gallerie'de yer alan ve internet üzerinden Le Gallerie Degli Uffizi'de portrenin hem görseline hem de portre ile ilgili bilgilere erişim bulunmaktadır.³¹ Bizim burada üzerinde durmak istediğimiz mesele portrenin sanatsal değerinden daha ziyade Papa X. Leo'nun fizikî yapısıdır. Portreye baktığımızda Leo'nun güzel giyimli bir adam olmadığı, küçük gözlü, şişman, kadınsı bir çehreye ve dar bir başlığa sahip bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. Hantal vücudu ince bacakları tarafından desteklenmektedir.³² Hareketleri yavaştı ve dinî törenler esnasında fazla kiloları, yüzündeki ve ellerindeki teri sürekli silmesi etrafındakilerin sıkıntı yaşamasına neden oluyordu. Bu kötü izlenimler güldüğünde ya da konuştuğunda kayboluyordu. Müzikal tarzında hoş bir sese sahipti. Kendini zarafet ve heyecan yaratan tavır ile ifade etmesini çok iyi biliyordu. Zaten kendisi hareketlerinde rahat tavırlı olduğu kadar da zarifti. Tüm görkemine rağmen dost canlısı ve çekici tavır, bilime ve sanata da ilgisi vardı.³³

Giovanni'nin seçildikten sonra "Mademki Tanrı bize bu mevkiyi verdi o zaman papalığın tadını çıkaralım" gibi enteresan bir söze imza attığı söylenmektedir. Löffler, bu sözü orada olmadığını düşündüğü Venedik Büyükelçisi'nin aktarmış olduğunu ifade ederken Ludwin von Pastor ise Giovanni'nin doğal yapısından dolayı sözün gerçek olabileceğine işaret etmektedir.³⁴ Kimin aktardığı ya da sözün doğru olup olmadığı Leo ismini alan papanın zevk düşkünü doğasını ve onu karakterize eden ciddiyet eksikliğini örtbas edemez. Papalığı tehdit eden tehlikelere aldırış etmemiş ve kendini sınırsız bir şekilde bol bol sunulan eğlencelere vermiştir. Sanat ve sanatçıya değer veren bir ailenin üyesi olması onda da sanata ve eğlenceye karşı doyumsuz bir haz doğurmuştur. Şımartılmış herhangi bir dünyalı gibi müzik, tiyatro, sanat ve şiir ona çekici gelmekteydi.³⁵ Kendisi içki kullanmasa da şenlik ve eğlencelerin eşlik ettiği ziyafetler ve pahalı eğlenceler vermeyi severdi ve üşengeçliğine rağmen her yıl geniş

²⁸ Roscoe, *Life and Pontificate*, 1-2.

²⁹ Löffler, "Leo X", 163.

³⁰ Portre ile ilgili daha geniş bilgi için bkz: Nelson H. Minnich ve Raphael, "Raphael's Portrait Leo X with Cardinals Giulio de' Medici and Luigi de' Rossi: A Religious Interpretation." *Renaissance Quarterly*, C. 56, No: 4 (Kış 2003): 105-1052.

³¹ <https://www.uffizi.it/en/events/leonex-restoration>, [E.T. 10.01.2024].

³² Löffler, "Leo X", 163.

³³ Ludwig Pastor, *The History of The Popes from The Close of The Middle Ages Drawn from the Secret Archives of the Vatican and Other Original Source* (Ed. Ralph Francis Kerr), C. 8, (London: Routledge & Kegan Paul Ltd) 72.

³⁴ Pastor, *The History*. 76; Löffler, "Leo X", 163.

³⁵ Carlton Joseph Huntley Hayes, "Popes Leo X", *Encyclopedia Britannica*, C. 16, (Cambridge: Cambridge University Press, 1911): 433-436.

katılımlı gerçekleştirdiği bu etkinliklere karşı güçlü bir tutkusu vardı. Gençliğinden itibaren coşkulu bir müzik aşığıydı ve en seçkin müzisyenleri sarayına çekmiştir. Masada doğaçlamaları dinlemekten hoşlanırdı ve saygınlığı ve sanatsal zevkleri göz önüne alındığında inanması zor olsa da soytarların düz ve saçma şakalarından da hoşlandığı bilinmektedir. Soytarların konuşma tarzları ve inanılmaz iştahları onu memnun etmekteydi.³⁶ Espri ve karikatür alanında kendini geliştirmiş hatta uzmanlaşmıştı. Zevk düşkünü Romalıların çok sevdiği boğa güreşleri gibi yarışmaları da ihmal etmezdi. Her yıl tertip edilen karnavalda maskeler, müzik, tiyatro gösterileri, danslar ve yarışlarla eğlenirdi.³⁷ 1520'nin sıkıntılı zamanlarında bile alışılmadık derecede gösterişli şenliklere katıldı. Papalık sarayı bir tiyatro sahnesi haline geldi ve papa, Bibbiena'nın ahlaksız "Calendra"sı ve Ariosto'nun uygunsuz "Suppositi" si gibi oyunlara katılmaktan çekinmemiştir. Çağdaşları, Leo'nun sıkıntı ve sorunlarda bile hiçbir zaman tamamen kaybetmediği iyi huynu över ve hayranlık duyardı. Kendisi neşeliydi, başkalarını da neşeli görmek isterdi. İyi huylu ve özgürlükçü biriydi ve ne Roma'yı resmi daireleri dolduran akrabalarına ve diğer Floransalılara ne de diğer sayısız ricacılara, sanatçıya ve şaire iyilik yapmayı reddetmiştir. Cömertliği sınırsızdı, bir duruş sergilemekten ya da kendini beğenmişlik arzusu vermekten duyduğu zevk de sınırsızdı; bu durumu kalbinden gelmekteydi. Hiçbir zaman gösterişli olmamış ve törenlere önem vermemiştir. Hayır işlerinde cömertti; manastırlar, hastaneler, terhis edilen askerler, fakir öğrenciler, hacılar, sürgünler, sakatlar, körler, hastalar, her türlü talihsizlere cömertçe yardım etmiş ve yılda 6000'den fazla duka sadaka dağıtmıştır.³⁸ Papa X. Leo bu kadar şaşalı hayatın yanında siyasî olaylarla da ilgilenmekten geri kalmamıştır. Döneminde vuku bulan Urbino Savaşı bunlardan bir tanesidir.

2. Papa X. Leo'nun Siyasî Faaliyetleri

Papa X. Leo'nun edebî ve sanatsal himayesine yayılan parlak ihtişam, siyasî hayatında kısa sürede derin bir karanlığa dönüşmüştür. Bilinen barışçıl eğilimleri, siyasi durumu hoş olmayan bir miras haline getirmiş ve kimsenin dinlemediği nasihatlerle sükûnetini korumaya çalışmasına neden olmuştur. Fransa, 1512 yenilgisinin intikamını almak ve Milano'yu yeniden fethetmek istemekteydi.³⁹ Venedik, 1513'te İmparator Maximilian, İspanya ve İngiltere ile ittifak kurmuş ve Fransa'ya karşı bir Kutsal Birlik imzalamıştı.⁴⁰ Papa, ilk başta tarafsız kalmayı arzulamış ancak böyle bir yöntemin onu tecrit edeceğini düşündüğünden seleflerinin politikasına sadık kalmaya karar vermiştir. Bu nedenle Fransa'nın planlarına karşı çıkmaya çalışmış fakat bunu yaparken şiddetten kaçınmaya da özen göstermiştir. 1513'te Fransa'nın Novara'da kararlı bir şekilde bozguna uğramış ve Roma ile bir uzlaşmaya varmak zorunda kalmıştır. Ayrılıkçı kardinaller teslim olmuş ve affedilmişlerdir. Fransa daha sonra Leo'nun devam ettirdiği Lateran Konseyi'ne katılmıştır.⁴¹

Bununla beraber başarı kısa sürede belirsizlikle gölgelenmiştir. Fransa, İspanya ile evlilik yoluyla ittifak kurmaya ve Milano ile Cenova'yı ele geçirmeye çalışmıştır. Leo, Papalık Devletlerinin bağımsızlığı ve İtalya'nın sözde özgürlüğü konusunda endişelenmekteydi. Hiçbir tarafa taahhütte bulunmadan tüm taraflarla müzakere etmiş ve 1514'te bir İngiliz-Fransız ittifakı kurmayı başarmıştır. İspanya korkusu artık yerini Fransız üstünlüğünün yersiz

³⁶ Papa Leo'nun soytarlara olan düşkünlüğüne dair daha geniş bilgi için bkz: Anthony M. Cummings, "Leo's Jesters", *Societe Belge de Musicologie*, C. 63, 2009, 31-65.

³⁷ Papa X. Leo'nun eğlenceye düşkünlüğü hususunda en geniş bilgilere Marcantonio Michiel'in günlüğünden ulaşmaktayız. Kendisi iki yıl kadar Roma'da ikamet etmiş ve burada meydana gelen hadiseleri not eylemiştir. Daha geniş bilgi için bkz: Bonnie J. Blackburn, "Music and Festivities at the Court of Leo X: A Venetian View", *Early Music History*, C. 11, 1992, 1-37.

³⁸ Löffler, "Leo X", 163.

³⁹ Christine Shaw; Michael Mallett, *The Italian Wars 1494-1559*, (London: Routledge Publishing, 2019) 119-120.

⁴⁰ Mr. Rapin de Thoyras, *The History of England*, (Eng. Trans: N. Tindal), (London: James, John and Knapton, 1732) 717.

⁴¹ Löffler, "Leo X", 164.

orkusuna bırakmış ve Papa, Fransa ve düşmanlarıyla aldatıcı ve vefasız bir şekilde müzakere etmeye başlamıştır. Şu veya bu şekilde kendini bağlamaya karar vermeden önce, XII. Louis ölmüş ve genç ve coşkulu I. Francis onun yerine geçmiştir. Leo, Fransa'ya karşı Birliği desteklemiş fakat son ana kadar Francis ile bir anlaşma yapmayı ümit etmiştir. Papa, İmparator, Ferdinand, Milan ve İsviçre arasında Francis'e karşı hızla yeni bir birlik oluşturulmuştur. Bu birlik içerisindeki İsviçre, Francis'in barış yönündeki tüm tekliflerini kararlı bir şekilde reddetmiştir. Birliğin tehditkâr tutumundan yılmayan Francis, 60.000 kişilik görkemli bir orduyla Alpleri aşmış ve 13-14 Eylül 1515'te Marignano'da büyük bir zafer kazanmıştır.⁴² Papa, mecbur kaldığı için kralla anlaşma yapma yolları aramıştır. Bu noktada, politikalarını tamamen değiştirmek zorunda kalmıştır. Böylece, Milano ile yeniden birleşen Parma ve Piacenza'yı Fransız kralına terk etmek zorunda kalmıştır.⁴³ Bologna'da Kral Francis ile yapılan görüşme, Kilise için çok önemli sonuçlar doğuran Fransız Konkordatosu (1516) ile sonuçlanmıştır. Papalığa derinden düşman olan Bourges'in Pragmatik Yaptırımları (1438) iptal edilmiş, fakat Papa, krala Fransa'daki tüm rahipler ve manastırlar için aday gösterme hakkını vererek bu taviz için yüksek bir bedel ödemiştir.⁴⁴ Bu ve diğer tavizler yoluyla, örneğin kilisenin yargı yetkisiyle ilgili olarak, Fransız Kilisesi üzerindeki kraliyet etkisi güvence altına alınmıştır. Fransa'da din adamları ve parlamentolar arasında büyük bir hoşnutsuzluk yaşanmıştır. Floransa Konseyi kararlarına uygun olarak hazırlanan Pragmatik Yaptırımların kaldırılması, kilise hükümetinin uzlaştırıcı sisteminin taraftarlarını etkilemiştir. Serbest kilise seçimlerinin kaldırılması, birçok kişinin çıkarlarını ciddi şekilde etkilemiş ve anlaşmaya muhalefet yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Böyle büyük bir fedakârlığın kiliseye ve papaya sağladığı avantaj, şimdiye kadar ayrılmış bir tavır sergileyen Fransa'nın şimdi Kutsal Makam'a sıkı sıkıya bağlı kalması ve böylece tam bir yabancılaşma tehlikesini ortadan kaldırmasıydı. Bununla birlikte, Fransız tacının Kilise üzerindeki kontrolünü kötüye kullanma şekli daha sonraki bir dönemde büyük kötülöklere yol açacaktı.⁴⁵

Mart 1516'da İmparator Maximilian, Fransız ve Venediklilere savaş açmak üzere Alpleri geçmiştir.⁴⁶ Papa, her zamanki değişken ve ikiyüzlü tavrını sürdürmüştür. Olaylar ilk başta Fransızların lehine geliştiğinde, Leo, Francis'i desteklemiştir fakat Papa'nın önceki ikiyüzlü davranışları yüzünden Francis, papa karşıtı bir politika izlemeye başlamıştır.⁴⁷ Urbino Dukalığı yüzünden ilişkileri daha da gerilmiştir. Fransız istilası sırasında Urbino Dükü, Papa'ya sunmakla yükümlü olduğu yardımı esirgemiş, Papa X. Leo da Urbino dükünü sürgüne göndererek onun yetkilerini yeğeni Lorenzo de' Medici'ye vermişti.⁴⁸ Fransız kralı Papa'nın politikasından son derece hoşnutsuzdu ve I. Francis ile Maximilian 1517'de Cambrai ittifakını kurup Yukarı ve Orta İtalya'nın bölünmesi konusunda anlaşmışlarında, Papa Leo kendisini hoş olmayan bir konumda buldu. Papa X. Leo sıklıkla yaşadığı kararsızlığı nedeniyle tehlikeli bir yalnızlığa sürüklenmişti. Buna Urbino Dükü'nün dukalığını yeniden ele geçirmesi de eklenmiş. Papa Leo'nun başını döndürecek felaketler sadece bunlarla sınırlı kalmamıştır. Başını Kardinal Alfonso Petrucci'nin çektiği birtakım kardinaller tarafından papanın öldürülmesine dair bir suikast planı yapılmıştı. Bu plan papanın sadık adamları tarafından ortaya çıkarılmıştır. Petrucci, kardeşini Siena'nın yönetiminden uzaklaştıran

⁴² Robert William Seton-Watson, *Maximilian I Holy Roman Emperor*. (Westminster: Archibald Constable & Co Ltd, 1902) 69.

⁴³ Löffler, "Leo X", 164.

⁴⁴ Daha geniş bilgi için bkz: L'Abbe Jules Thomas, *Le Concordat de 1516*, (Paris: Librairie Alphonse Picard, 1940) 1-10; R. J. Knecht, "The Concordat of 1516: A Reassessment." *Government in Reformation Europe 1520-1560*, (ed: J. R. Hale), (London: The Macmillian Press Ltd, 1971), 91-112.

⁴⁵ Knecht, "The Concordat of 1516.", 91-112; Löffler, "Leo X", 164.

⁴⁶ Seton-Watson, *Maximilian I*, 70.

⁴⁷ Daha geniş bilgi için bkz: Seton-Watson, *Maximilian I*, 69-70.

⁴⁸ Löffler, "Leo X", 164

“nankör papaya” karşı kişisel bir husumet beslemiştir. Papa’yı bir hekime zehirletmeye çalışmış ancak bu durum şüphe uyandırmış ve komplo bir mektupla açığa çıkmıştır. Soruşturma Kardinal Sauli, Riario, Soderini ve Castellesi’yi töhmet altında bırakmıştır; en azından Petrucci’yi dinlemekten suçluydular ve belki de tam olarak suç ortaklığı kanıtlanmamış olsa da onun başarısını arzulamışlardı. Petrucci idam edildi ve diğerleri para cezasına çarptırıldı; Riario 150.000 duka gibi muazzam bir meblağ ödemiştir.⁴⁹

3. Urbino Savaşı (1516-1517)

Papa X. Leo, ailesinin çıkarlarını Floransa’nın ötesine taşımaya kararlıydı. İlk başta, bu arzusunu gerçekleştirmeyi kardeşi üzerinde düşünüyordu ancak, kardeşi Giuliano’nun Mart 1516’da ani ölümü, Leo’yu planlarını gerçekleştirme konusunda yeğeni Lorenzo üzerine yoğunlaşmaya sevk etmiştir.⁵⁰ O, iyimser bir tavrıyla Fransa kralı Francis’in Napoli’deki haklarını kralın halası Savoylu Filiberta ile kralın tahta çıkışından iki hafta sonra Fransa’da evlenecek olan Giuliano’ya devredeceğini umut etmiştir. Bununla beraber Francis kendisinin Napoli’ye atanması hususunda papalık güvencesi beklemiştir.⁵¹

Papa X. Leo, ailesinin çıkarları için öncelikle kardeşi Giuliano’ya, Giuliano’nun Mart 1516’da ölümünden sonra da yeğeni Lorenzo’ya odaklanmıştı. İyimser bir şekilde, Francis’in Napoli üzerindeki haklarını, kralın halası Savoylu Filiberta⁵² ile evliliği kralın tahta çıkışından iki hafta sonra Fransız sarayında gerçekleşen Giuliano’ya devredebileceğini ummuştu fakat Francis, Napoli’nin Papalık tarafından kendisine verilmesini istemiştir. Ferdinand 23 Ocak 1516’da öldüğünde, 15 yaşındaki torunu Charles’a, Ferdinand’ın kendi topraklarının yanı sıra Kastilya ve dominyonlarının yönetiminde otoritesini tesis etme görevini bırakan Francis, Charles’ın İspanya mirasını güvence altına almak için yardım karşılığında Napoli’yi kendisine bırakabileceğini ümit etmiştir. Aslında kendi hak iddialarını Giuliano’ya devretmeye, hatta onun Parma ve Piacenza’yı elinde tutmasını kabul etmeye bile hazır değildi fakat bu sırada Papa X. Leo’nun aklında başka planlar vardı. O, Toskana’da, Floransa’ya hükmetmekle yetinmeyip, Siena ve Lucca’yı da bir Medici devletine dahil etme arzusu gütmüştür. Bu fikir, diğerlerinin, özellikle de Sienalılar ve Lucchalıların pek hoşuna gitmemiştir. Siena’daki Borghese Petrucci yönetimi, Ferdinand’ın koruması altındaydı.⁵³ Kralın ölümü, Leo’nun buraya dair planlarını ilerletmesi için bulunmaz bir fırsattı. Leo, Mart 1516’da Borghese’nin yerine Grosseto piskoposu olan kuzeni Raffaele Petrucci’yi getirmeleri için Sienalı sürgünlere yardım etmiştir; Raffaele papa olmadan önce Leo’nun hizmetindeydi ve onun iradesine boyun eğmeye devam etmiştir.⁵⁴ Diğer güçlerin muhalefetiyle karşılaşmadan Lucca’yı ele geçirmenin bir yolunu bulmaya çalışan Leo, Francis’ten Louis’in cumhuriyeti korumasını yenilemeyeceğine dair bir söz almıştır. Ferdinand, Leo’nun Toskana planlarını onaylamadığını açıkça belirtmiş ve Papa’nın bunun yerine kardeşine Ferrara dukalığını verebileceğini öne sürmüştü. Leo, Ferrara’yı kardeşinin topraklarına katmaktan mutluluk duyacak olsa da Alfonso d’Este Fransa’nın koruması altındaydı. Leo, ne Francis’i dükkü terk etmeye ikna edebildi ne de diğer güçlerin Alfonso’ya karşı güç kullanmasına yardım etmesini sağlayabildi. Giuliano için önerilen bir başka devlet de Urbino Dukalığı’ydı. Urbino sarayında

⁴⁹ Prete Veneziano, *Le Chiese D’Italia Dalla Loro Origine Sino Ai Nostri Giorni Opera*, (Venezia: Giuseppe Antonelli, 1862) 527; <https://cardinalfiu.edu/bios1511.htm#Petrucci>, [E.T. 14.02.2024].

⁵⁰ Roscoe, *Life and Pontificate*, C. II, 52-54.

⁵¹ Shaw; Mallett, *The Italian Wars*, 153.

⁵² Savoylu Filiberta Giuliano ile sadece bir yıl kadar evli kalabilmiştir. Mart 1516’da Giuliano’nun ölümü üzerine ülkesine geri dönmeyi tercih etmiştir. Daha geniş bilgi için bkz: Natalie R. Tomas, *The Medici Women gender and Power in Renaissance Florence*, (London: Routledge Publishing, 2003) 8.

⁵³ Shaw; Mallett, *The Italian Wars*, 153.

⁵⁴ Shaw; Mallett, *The Italian Wars*, 153.

sürgündeyken kendisine gösterilen misafirperverliğin farkında olan Giuliano'nun kendisi bunu onaylamamış fakat oğlu Lorenzo'nun böyle bir çekincesi olmamıştır. Lorenzo komutasındaki Papalık birlikleri Haziran 1516'da dukalığı hızla ele geçirmiştir ve Francesco Maria della Rovere Mantua'ya sürgüne gitmeye mecbur bırakmıştır. Lorenzo ağustos ayında Papa tarafından dukalığa getirildi ama della Rovere pes etmemiştir. Ocak 1517'de Verona'ya gitmiş ve burada çatışmaların sonunda geri çekilen her iki tarafın askerlerinden küçük bir ordu toplamıştır. Şubat ayının başında 7.000 piyade (üçte ikisi İspanyol, geri kalanı toprak köleleri, Gaskonlar ve İtalyanlar) ve 600 atıyla Papalık Devletlerine ulaşmıştır. Bu esnada Papa X. Leo savaş için Landknecht ve Gaskon askerleri kiralamakla meşguldü ve onun ordusunun mevcudu della Rovere'nin sahip olduğundan iki kat fazlaydı.⁵⁵

Bununla birlikte düklük halkı yeni duklerini değil eski duklerini desteklemiş ve della Rovere, Urbino şehri de dahil olmak üzere büyük bir kısmını yeniden ele geçirmiştir.⁵⁶ Lorenzo'nun mart sonunda bir okla başından yaralanmasından sonra, papalık ordusu tutarlı bir yönden yoksundu ve papa orduya ödeme yapmakta zorlanmıştır; Landsknecht'lerin ve Gascon piyadelerinin bir kısmı mayıs ayında della Rovere'ye geçmiştir. Leo en az iki kez Milano'dan Fransız birlikleri istedi ama sonra fikrini değiştirmiştir. Şubat 1517'de başlayan savaş Leo'nun della Rovere'nin hizmetindeki memnuniyetsiz İspanyol ve Gaskon askerleri satın almayı başararak Eylül 1517'de sona ermiştir. Bu savaş VI. Alexander'ın politikasını yeniden canlandırdığı gibi Papalık Devletleri'nde eşkıyalık ve anarşinin artmasına neden olacağı gibi Türklere karşı tertip edilecek haçlı seferinin hazırlıklarını engellenmiştir çünkü bu savaşta papalık maliyesi iflas etmişti. Francesco Guicciardini, savaşın Papa X. Leo'ya maliyetini 800.00 duka olarak hesaplamıştır.⁵⁷ Askerler ayrıca Dük'ün kabul etmek zorunda kaldığı şartları da müzakere etmişlerdir ve eylül ortasında tekrar Mantua'ya gitmişlerdir. Lorenzo için bir devlet kuran Leo, daha sonra ona Francis'in akrabası olan Madeleine de la Tour adında bir gelin bulmuşlardır. Madeleine Nisan 1519'da, Fransa'nın gelecekteki kraliçesi Catherine adında bir kız çocuğu dünyaya getirdikten sonra doğum yatağında ölmüştür. Lorenzo'nun kendisi de birkaç gün sonra ölmüştür. Urbino Dukalığı doğrudan papalığın yönetimi altına alınmıştır.⁵⁸

Haçlı Seferi Planı

İstanbul'un fethi ile büyüyen Türk tehlikesi, bazı açılardan papalık üzerinde, daha sonra karşı Reform hareketi ve Trent Konsili'nin yaptığı gibi yararlı bir etki yaratmıştır. Türk sorunu papaları ana politikalarını oluştururken tüm Avrupa'yı hesaba katmaya zorlamıştır. İşlerin her kritik noktasında bakış açılarını genişletmiş ve papalığın evrensel karakterini korumalarına yardımcı olmuştur. Bazen de Yunan mültecilerin çağrıları ve klasik ilmin cazibesi Curia Romana'daki hümanistlerin dikkatini Yunanistan'ın üzücü durumuna çekmiştir.⁵⁹ Haçlı Seferi'nden sürekli söz edilmesine şaşmamak gerekir ama yine de Osmanlı Devleti'ne saldırmak üzere büyük çaplı seferler düzenlemek için bu kadar az şey yapılmış olması şaşırtıcı değildir. 1516 yılında Suriye ve Mısır topraklarının Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim tarafından fethedilmesi Papa X. Leo'nun korkmasına ve Türklere karşı ivedilikle

⁵⁵ Guasti, "I Manoscritti Torrigiani donati al R. Archivio Centrale di stato di Firenze", *Archivio storico italiano*, Cesare (ed.), 19 (1874) -26 (1877) 370, 372.

⁵⁶ Löffler, "Leo X", 163.

⁵⁷ Hayes, "Popes Leo X", 434-435.

⁵⁸ Shaw; Mallet, *The Italian Wars*, 154.

⁵⁹ Bilindiği gibi 1453 yılında Doğu Roma İmparatorluğu İstanbul'un Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesiyle yıkılmıştır. Bu nedenle şehirde bulunan bazı insanlar İtalya başta olmak üzere çeşitli yerlere göç etmişlerdir.

bir Haçlı Seferi düzenlenmesine dair girişimlere sevk etmişti.⁶⁰ Papa X. Leo, Haçlı Seferi'ni gerçekleştirebilmek için Alman İmparatoru Maximilian'a, Polonya ve İngiltere krallarına, Rodos ve Alman (Tötonlar) Şövalyelerine mektuplar yazmışsa da istediği sonucu alamamıştır.⁶¹ Bu konuda Fransa kralı Francis'in papalıkla ortak hareket etmesi için Francis'e mektuplar göndermiştir. Bütün Hıristiyan alemi Türklere karşı papalık ve Fransa'dan koruma beklerken Fransa kralı Francis işi biraz ağırdan almıştır. Papa da Fransız elçilerin ivedilikle Roma'ya gönderilmeleri gerektiği ve Haçlı Seferi hazırlıklarının biran evvel yapılması gerektiği hususunda acele etmiştir.⁶²

Urbino Savaşı, Papa ile kardinaller arasındaki ilişkilerde yaşanan bir krizle daha da belirginleşmişti. IV. Sixtus zamanından beri daha çok dünyevi ve sorunlu bir hale geldiği iddia edilen kutsal kolej ve Leo, birkaç üyesinin kendisini zehirleme planından yararlanarak, sadece birini (Alfonso Petrucci) idam edip birkaçını hapsederek ibret verici cezalar vermekle kalmamış, aynı zamanda kolejde köklü değişiklikler yapmıştır.⁶³

3 Temmuz 1517'de, papalık tarihinde neredeyse eşi benzeri görülmemiş sayıda (otuz bir) yeni kardinalin ismini yayınlamıştır.⁶⁴ Adaylar arasında Lorenzo Campeggio, Giovanni Battista Pallavicino, Utrechtli Adrian, Thomas Cajetan, Cristoforo Numai ve Egidio Canisio gibi önemli kişiler de vardı.⁶⁵ Bununla birlikte, önde gelen Romalı ailelerin yedi üyesinin atanması, selefinin şehrin siyasi gruplarını Curia'nın dışında tutan politikasını tersine çevirmiştir. Diğer terfiler siyasi ya da ailevi nedenlerle ya da Urbino'ya karşı savaş için para sağlamak amacıyla yapılmıştı. Papa, kardinallerin komplosunu maddi kazanç amacıyla abartmakla suçlanmıştır fakat bu tür suçlamaların çoğu asılsız görünmektedir.⁶⁶ Bu şekilde bir uygulamaya gitmesinin gayesi dini, hanedan ve bölgesel iş birliğine güvenilebileceği kişilerle bir konsil oluşturmaktır.⁶⁷

Bu arada Leo, Doğu Avrupa'yı tehdit eden Osmanlı sultanı I. Selim'in ilerleyişini durdurma ihtiyacı hissetti ve bir haçlı seferi için ayrıntılı planlar yapmıştır.⁶⁸ Tüm Hıristiyan âleminde ateşkes ilan edilecek; Papa anlaşmazlıklarda hakem olacak, imparator ve Fransa kralı orduya önderlik edecek; İngiltere, İspanya ve Portekiz donanmayı sağlayacak ve birleşik güçler Konstantinopolis'e yöneltecekti.⁶⁹ Bununla birlikte barış için Papalık diplomasisi başarısız olmuş; Kardinal Thomas Wolsey, Papalığın İngiltere temsilciliğine getirilmiştir. Kardinal bu görevinde ikili davranarak Fransa ile İmparatorluk arasındaki problemin çözümünde Papa'yı

⁶⁰ Mısır'ın Osmanlı İmparatoru Yavuz Sultan Selim tarafından fethine dair Latince kaynaklarda abartılı bilgiler yer almaktadır. Latince metinde Sultan Selim'in Ermenistan, Suriye ve Mısır topraklarını ele geçirdiğini, ilk iki bölgenin krallarını öldürdüğünü mübalağalı bir şekilde anlatmaktadır. Metinden anlaşılacağına göre Osmanlı İmparatorluğu'nun gittikçe güç kazanması sadece Avrupalı idarecileri değil dönemin din adamları ve biyografi yazarlarını da korkuya salmıştır. Daha geniş bilgi için bkz: Jo. Pire Valeriani "Civis Romani de Fulminum Significationibus Declamatio, *Thesaurus Antiquitatum Romanarum Concestus*, ed: Joanne Georgio Grævio, C. 5, Venice 1782, 594. (591-618)

⁶¹ Yavuz Ercan, "Yavuz Sultan Selim Dönemi", *Türkler*, C. 9, (Ed: Hasan Celal Güzel vd.), (Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002): 426.

⁶² Kenneth M. Setton, "Penrose Memorial Lecture. Pope Leo X and the Turkish Peril", *Proceedings of the American Philosophical Society*, Vol. 113, No. 6 (Dec. 15, 1969): 367, 397.

⁶³ Hayes, "Popes Leo X", 435.

⁶⁴ Glenn Richardson, "The King, the Carinal-Legate, and the Field of Cloth of Gold", *Royal Sturdies Journal*, 2017 (4/2), 141. Bu tarih John F. D'Amico'nun Pastor'dan naklettiğine göre 3 Temmuz 1517 değil 1 Temmuz 1517'dir. Bu hususta daha geniş bilgi için bkz: John F. D'Amico, "Papal History and Curial Reform in the Renaissance: Raffaele Maffei's "Brevis Historia" of Julius II and Leo X", *Archivum Historiae Pontificiae*, C. 18 (1980), 178. Ayrıca daha geniş bilgi için bkz: Roscoe, *Life and Pontificate*, C. II., 76-79.

⁶⁵ Atanan kardinallerin tam listesi için bkz: Roscoe, *Life and Pontificate*. C. II, Explicatio Nominum, Titulorum, et Familiarum, suprascriptorum subscribentium Episcopi Cardinalis, 425-426.

⁶⁶ Löffler, "Leo X", 166.

⁶⁷ Richardson, "The King", 141.

⁶⁸ Bunun için Avrupa'daki birçok krala mektuplar gönderilmiştir. Mektuplara örnek için bkz: George K. Boyce, "Documents of Pope Leo X in the Morgan Library", *The Catholic Historical Review*, (Jul. 1949), C. 35/2, 166-167.

⁶⁹ Löffler, "Leo X", 164.

değil İngiltere'yi hakem yapmıştır.⁷⁰ Haçlı seferi için ondalıklardan ve hoşgörülerden toplanan paranın çoğu başka amaçlarla harcanmıştır.⁷¹

Macaristan 1519'da I. Selim ile üç yıllık bir ateşkes imzalanmış⁷² ancak yerine geçen padişah Kanuni Sultan Süleyman Haziran 1521'de tekrar savaş açmış ve ağustos ayının sonuna doğru Belgrad kalesini ele geçirdi.⁷³ Papa büyük bir telaşa kapıldı ve o sırada Fransa ile savaş halinde olmasına rağmen Macarlara yaklaşık 30.000 duka altını göndermiştir. Papa X. Leo, Doğu Katolik Rumlara büyük bir sadakatle davranmış ve 18 Mayıs 1521 tarihli bir fermanla Latin din adamlarının Rum kiliselerinde ayin yapmasını ve Latin piskoposların Rum din adamlarını atamasını yasaklamıştır.⁷⁴ Bu hükümler daha sonra VII. Clement ve III. Paul tarafından güçlendirilmiş ve Latinler ile Uniate Rumlar⁷⁵ arasındaki sürekli anlaşmazlıkları çözmek için çok uğraşmıştır.⁷⁶

X. Leo'nun papalığının en önemli ve Kilise için en ciddi sonucu olan olay, 1517'de başlayan Reform'dur.⁷⁷ Bunun nedeni, Martin Luther'in 31 Ekim 1517 tarihinde Azizlerin Ayini sırasında üniversitenin "karatahtası" olarak hizmet veren ve üzerinde tüm tartışmalar ve yüksek akademik görevlerin duyurularının sergilendiği kale kilisesinin kapısına 95 maddeden⁷⁸ oluşan tezini asma olması olmuştur.⁷⁹ Bu 95 Tez olarak bilinen Disputatio pro Declaratione Virtutis Indulgentiarum (Endüljansların Kudretinin Açıklanmasına Dair Münazara)'dır. Skolastik felsefede münazara geleneği önemli bir yer tutmaktadır. Bu temel yöntemlerden biridir ve bu yöntemde tezler ile karşı tezlerden hareketle diyalektik yöntemle Kutsal Kitaba ve Kilise Babalarının eserlerine dayanarak sonuca varmak esastır. Martin Luther de endüljansları aşağıdaki gibi bir çağrı ile tartışmaya davet etmiştir:

"Hakikat aşkıyla ve hakikatin temellerini açığa çıkarma arzusuyla saygıdeğer Papaz Martin Luther (serbest sanatlar ve kutsal teoloji Magister'i ve de aynı yerde üniversite profesörü) önderliğinde Wittenberg'de aşağıdaki önermeler hakkında bir münazara yapılacaktır. Bu yüzden şahsen Wittenberg'e gelerek sözlü olarak tartışamayacak olanların fikirlerini olarak sunmalarını rica etmektedir".⁸⁰

Bu eylem açık bir savaş ilanı değildi. Sadece akademik bir meydan okumadan başka bir şey değildi. Bu tür tartışmalar Orta Çağ üniversitelerinde kısmen gerçeği tanımlamanın ve aydınlatmanın tanınmış bir yolu, kısmen de tartışmacıların yeteneklerini eğitmeye ve hızlandırmaya uygun bir tür zihinsel egzersiz olarak görülüyordu.⁸¹ Bu arada eylemin uzak nedenini Almanya'nın dinî, siyasî ve sosyal koşullarının oluşturduğunu da unutmamak

⁷⁰ Peter J. Gwyn, *The King's Cardinal: The Rise and Fall of Thomas Wolsey*, Pimlico, London 2002, 58; Robert Bucholz; Newton Key, *Early Modern England 1485-1714: A Narrative History*, Wiley-Blackwell, 2019, 136.

⁷¹ Löffler, "Leo X", 166.

⁷² Yavuz Ercan, "Yavuz Sultan Selim", 427.

⁷³ Feridun Emecen, "Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti", *Türkler*, C. 9, (Ed: Hasan Celal Güzel vd.), (Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002): 503 (501-520); Belgrad'ın Fethi kaynaklarda Batılı kaynaklar 28 Ağustos verirken doğulu kaynaklar fethi 30 Ağustos 1521 olarak vermektedir. Daha geniş bilgi için bkz: Cengiz Fedakar, "Belgrad'ın İşgali (1787-1792 Osmanlı-Avusturya Rus Savaşlarında)", *History Studies* 11, no.4 (2019): 1154.

⁷⁴ Daha geniş bilgi için bkz: Hayes, "Popes Leo X", 435.

⁷⁵ Kendi ayin biçimlerini ve dillerini koruyan ancak Papa'nın otoritesini kabul eden Doğu Katolik Kilisesi mensupları. Daha geniş bilgi için bkz: Adrian Fortescue, "Greece", *Catholic Encyclopedia*, C. VI, (New York: Robert Appleton Company, 1909): 742-744.

⁷⁶ Hayes, "Popes Leo X", 435.

⁷⁷ Löffler, "Leo X", 166.

⁷⁸ Daha geniş bilgi için bkz: Kaan H. Ökten, *Hristiyanlıkta İnançın Yenilenmesi*, (İstanbul: Mavi Ada Yayıncılık, 2000): 81.

⁷⁹ H. G. Ganss, "Luther, Martin", *Catholic Encyclopedia*, C. IX, (New York: Robert Appleton Company, 1909): 442. (438-458); Roscoe, *Life and Pontificate*, C. II., 93.

⁸⁰ Martin Luther, *Disputatio pro Declaratione Virtutis Indulgentiarum*, 1.

⁸¹ Ganss, "Luther, Martin", 442.

gerekir.⁸² Bununla birlikte, Luther'in meşalesini yaktığı hoşnutsuzluk tohumlarının, yüzyıllardır filizlenmekte olduğu neredeyse kesindir. Doğrudan sebep, Roman Mahkemesi'nin sergilediği iğrenç açgözlülükle bağlantılıydı ve reform çabalarının şimdiye kadar ne kadar yetersiz kaldığının da kanıtıydı. Hâlihazırda Magdeburg Başpiskoposu olan Brandenburglu Albert, Mainz Başpiskoposluğunu ve Hallerstadt Piskoposluğunu almış fakat karşılığında, normal onay ücretlerinin üzerinde vergilendirildiği 10.000 duka toplamak zorunda kalmıştır.⁸³ Onu tazmin etmek ve bu yükümlülükleri yerine getirmeyi mümkün kılmak için Roma, yeni Aziz Petrus'a katkıda bulunan herkese vaat edilen genel hoşgörüyü kendi topraklarında vaaz etmesine izin vermiş, getirilerin yarısını elinde tutmasına izin verilmiştir, tabi ki bu durum ilgili herkesin onurunu lekeleyen bir işlemdir. Buna ek olarak, hoşgörünün vaaz edilmesi sırasında suistimaller meydana gelmiştir. Sadece bir aksesuar olan parasal bağışlar çoğu zaman ana amaç haline almış ve "Ölümlerin Bağışlanması" kabul edilemez öğretilerin bir aracı haline gelmiştir. Papa X. Leo'nun, Kiliseyi tehdit eden tüm problemlerin en ciddisinde, onun için uygun düzenlemeyi bulamaması, yukarıda anlatılanlardan da zaten bellidir. X. Leo ne durumun ciddiyetini ne de isyanın altında yatan nedenleri kabul etmiştir. Güçlü reform önlemleri etkili bir panzehir olduğunu kanıtlayabilirdi ancak papa siyasi meselelere derinden karışmıştı, bu yüzden imparatorluk seçiminin Luther'in isyanını gölgede bırakmasına izin vermiştir. Bunun yanında, kendini dizginsiz bir şekilde zevklerine teslim etmiş ve yüksek makamının görevlerini tam olarak kavrayamamıştır.⁸⁴

Protestan hareketinin İskandinavya'daki başlangıcı da X. Leo döneminde olmuştur. Papa, Roma kürsüsünün üyelerini ödüllendirmek için kuzeydeki zengin imtiyazları defalarca kullanmıştır. 1516 yılının sonlarına doğru, açgözlü ve politik olmayan Arcimboldi'yi Aziz Petrus Kilisesi adına nakdî yardım toplamak üzere, Danimarka'ya papalık elçisi olarak göndermiştir. Kral II. Christian, yerel din adamlarının papalık hükümetine karşı artan memnuniyetsizliğinden ve Arcimboldi'nin İsveç İsyanı'na karışmasından yararlanarak, rahibi kovmuş ve Lutherci teologları 1520 yılında Kopenhag'a çağırmıştır. Christian, Danimarka'da resmi bir devlet kilisesi kurulmasını, Roma'ya yapılan tüm başvuruların kaldırılmasını ve dini davalarda nihai yargı yetkisinin kral ve mecliste olmasını öngören bir planı onaylamıştır.⁸⁵ Papa X. Leo, Kopenhag'a Minorite Francesco de Potentia'nın şahsında 1521 senesinde yeni bir rahip göndermiştir, o da kralı kolayca affetmiş ve zengin Skara piskoposluğunu almıştır. Bununla beraber, Papa ya da elçisi, İskandinav kiliselerindeki suistimalleri ortadan kaldırmak ya da başka bir şekilde reform yapmak için hiçbir adım atmamıştır.⁸⁶

Papa X. Leo, Martin Luther'in hareketin önemini tam olarak kavrayamamış olsa da Augustiniyenlerin genel vekiline (3 Şubat 1518) keşişlerin bu teze karşı sessiz kalması

⁸² Martin Luther bu eylemi yaparken Almanya topraklarındaki Kilise karşıtı eylemlerden fazlasıyla etkilendiğini görmekteyiz. Fikirleri oluşmasında daha evvel reform hareketlerine girişmiş olan kişilerin görüşlerinden etkilendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kitâb-ı Mukaddes'in farklı dillere çevrilmesi ve matbaanın bulunup halk tarafından da okunabilir hale gelmesiyle, insanlar kilisenin doktrinlerinin artık geçerliliğinin kalmadığını ve bağnaz olduğunu düşünmeye başlamıştı. Martin Luther astığı protesto metninde özellikle endüljansa karşı çıkmıştır. Bu bildiri Papalık tarafından hiç de hoş karşılanamayacaktır. Bu süreç onun aforoz edilmesinin başlangıcı olacaktır. Almanya'da onun taraftarları olduğu gibi onun karşısında olanlar da vardı. Bu sebepten dolayı Almanya inanış potansiyelini ikiye ayırmıştı. Bu hareketin tahlili yapıldığında karşılaşılabilecek manzara; Papalık ile hükümdarlar arası kötü ilişkiler, yüksek rütbeli din adamlarının istikrarsız durumları, askeri ve diplomatik faaliyetler, yüksek papaz sınıfının cehaleti, Kilise menfaatlerinin suiistimali, piskoposlar ve keşişler arası otorite çalışmaları, ticarî menfaat haine gelen endüljanslar ve kurtuluş problemi gibi sebepler yer almaktadır. Daha geniş bilgi için bkz: Salihe Esen, "Karşı Reform Hareketi ve Dominikler", *Dini Araştırmalar*, (Temmuz-Aralık 2017) 20/52, 112.

⁸³ Brandenburglu Albert'in Leo ile olan ilişkileri hususunda daha geniş bilgi için bkz: O'Malia, Mles Joseph, "Albert of Brandenburg", *Catholic Encyclopedia*, C. I, (New York: Robert Appleton Company, 1907): 262.

⁸⁴ Löffler, "Leo X", 166.

⁸⁵ Bu hususta daha geniş bilgi için bkz: Paul Douglas Lockhart, *Denmark 1513-1660: The Rise and Decline of a Renaissance Monarchy*, (New York: Oxford University Press, 2007): 59-61.

⁸⁶ Hayes, "Popes Leo X", 435.

talimatını vermiştir. Luther 30 Mayıs'ta Papa'ya tezleriyle ilgili bir açıklama göndermiştir ve bunun üzerine 7 Ağustos'ta Roma'ya çağrılmıştır. Daha sonra Roma'dan yapılan davet iptal edilmiş ve Luther Ekim 1518'de Augsburg'a giderek, imparator Maximilian tarafından Türklere karşı Haçlı Savaşı için vergi koymak ve Romalılara kral seçmek üzere toplanan imparatorluk meclisine katılan papalık elçisi Kardinal Cajetan'la görüşmüştür⁸⁷ ancak ne bilgili kardinalin argümanları ne de tüm Hıristiyanların papanın af verme yetkisine inanması gerektiğine dair 9 Kasım 1518 tarihli dogmatik papalık fermanı Luther'i geri adım atmaya itti.⁸⁸ Bunu, reformcunun broşürlerinin tüm Almanya'yı ateşe verdiği sonuçsuz bir müzakere yılı izledi. Luther'in öğretilerinden çıkarılan kırk bir önermeyi kınayan 15 Haziran 1520 tarihli bir papalık fermanı, havarisel rahip sıfatıyla Eck tarafından Almanya'ya götürüldü. Bu ferman Eck ve yanında yer alan diğer elçiler Alexander ve Caracciola tarafından yayımlandı ve 10 Aralık'ta Wittenberg'de Luther tarafından yakıldı.⁸⁹ Bunun üzerine Papa X. Leo, 3 Ocak 1521 tarihli bir fermanla Luther'i resmen aforoz etti ve imparatora sapkınlığa karşı enerjik önlemler alması talimatını verdi.⁹⁰ İmparator, 26 Mayıs 1521'de Luther'i İmparatorluğun yasağı altına alan Worms Diyeti fermanını imzaladı.⁹¹ Aynı ayın 21'inde İngiltere Kralı VIII. Henry, Leo'ya Luther'e karşı yedi kutsal ayın hakkındaki kitabını gönderdi. Papa, dikkatli bir değerlendirmeden sonra, 11 Ekim 1521 tarihli bir fermanıyla İngiltere kralına "İnancın Savunucusu" unvanını verdi. Ne imparatorluk fermanı ne de VIII Henry'nin çalışmaları Lutherci hareketi durdurdu ve Luther'in kendisi Wartburg'un yalnızlığında güvende olarak X. Leo'dan kurtulmuştur.⁹²

Papa'nın son siyasi çabaları, Ferrara'nın satın alınması yoluyla Orta İtalya'da hâkim bir güç kurarak Kilise Devletlerini genişletmeye yönelik çabası olmuştur. Papa X. Leo, 1519'da I. Francis ile İmparator V. Charles'a karşı bir anlaşma imzalamıştır. Fransızların bencilliği ve saldırıları ile Lutheran hareketine karşı mücadele, Papa'nın her iki rakibine karşı ikiyüzlü muamele yöntemine tekrar başvurmasına neden olmuş ve bu, kısa süre sonra onu Charles ile birleşmeye teşvik etmiştir. 1521'de papa ve imparator, Fransızları İtalya'dan sürmek amacıyla bir savunma ittifakı imzalamıştır. Bazı zorluklardan sonra, müttefikler Milano ve Lombardiya'yı işgal etmiştir. Bu başarıların sevinci arasında, papa aniden kötü huylu bir sızmadan 24 Aralık 1521 tarihinde vefat etmiştir.⁹³ Düşmanları, haksız yere onu zehirlemekle suçlanmışlardır. Muhteşem papaya basit bir cenaze töreni yapılmış ve III. Paul'un saltanatına kadar Santa Maria sopra Minerva Kilisesi'nde anısına bir anıt dikilmemiştir. Bu durumu sıkıcı, sıradan ve Leo gibi bir siyasette ve idarede uzman için oldukça yakışsız bir olay olarak değerlendirebiliriz.⁹⁴

X. Leo'nun papalığı hakkında verilebilecek tek hüküm, bunun Kilise için talihsiz olduğudur. Vatikan'a bağlılığı şüphe götürmez olan Sigismondo Tizio, doğru bir şekilde şöyle yazar: "Genel kaniye göre, kiliseye inanların ihtiyaçlarına ciddi şekilde dikkat etmek ve talihsizliklerine üzülmek yerine oyunlar, müzik, kovalamaca ve saçmalıklardan zevk alması

⁸⁷ Bu hususta daha geniş bilgi için bkz: Preserved Smith, *The Life and Letters of Martin Luther*, (New York: Barnes & Noble, 1968): 48.

⁸⁸ Daha geniş bilgi için bkz: Roscoe, *Life and Pontificate*, C. II., 102-103.

⁸⁹ Daha geniş bilgi için bkz: Smith, *The Life and Letters*, 95-102; Hayes, "Popes Leo X", 435.

⁹⁰ Smith, *The Life and Letters*, 101-102

⁹¹ 28 Nisan 1521 tarihinde Martin Luther İmparatora şehirden ayrılırken bir mektup göndermiş ve onun sonucunda da 26 Mayıs 1521 tarihinde Worms Diyeti fermanı imparator tarafından imzalanmıştır. Martin Luther'in mektubu için bkz: Luther, Martin, *Luther's Works*, C. 48, (Trans and Edit: Gotfried G. Krodel, G.) Ed: Helmut T. Lehmann, (Philadelphia: Fortress Press, 1963): 203-209.

⁹² Roscoe, *Life and Pontificate*, C. II., 231-232.

⁹³ SS_Leo_X_Bullarium_(Cherubini_vol1_ff_534-628), 1513-1521, 534.

⁹⁴ Löffler, "Leo X", 166.

Kilise için zararlıydı".⁹⁵ Von Reumont yerinde bir şekilde şöyle söyler: "Papalığın dürüstlüğüne ve erdemine, ahlakî ve yenileyici güçlerine ve hatta iyi niyetlerine olan inancın, insanların inanamayacağı kadar alçalmış olması gerçeğinden, büyük ölçüde X. Leo sorumludur. Kilise'nin eski gerçek ruhunun neslinin tükendiğini ilan edilebilir".⁹⁶

SONUÇ

Floransa merkezli Medici ailesi sadece ekonomik ve siyasi alanda güçlü olmaya çalışmamış aynı zamanda aile içerisinde çıkarılmış olduğu Papa X. Leo ile dinî otoritenin gücünü de eline almıştır. X. Leo papalığı esnasında zengin ve aristokratik bir ailede yetişmiş olmasının kendisindeki etkileriyle papalıkta da şaşalı bir hayat yaşamıştır. Kendisinden önceki papaların aksine papalık hazinesini hoyratça kullanmıştır. Sanat dünyasının kalbi bu dönemde onun sarayında atmaya başlamıştır. Bu durumun nedeni, kendisi birçok sanatçıyı ve bilim insanını himaye etmesiydi. Yine kendisi papalığa ek gelir elde etmek için karşılığında endüljans satmaktan geri kalmamıştır. Ayrıca Papa X. Leo döneminde papalığa kendi ailesinden yaptığı atamaların yanında yüksek meblağlar ödemeleri karşılığında yeni birimler oluşturulmuş ve mevcut birimler de dahil olmak üzere birçok dini görevli alınmıştır.

Sanat ve eğlence düşkünü Papa X. Leo, bunların yanında siyasi ve dinî meselelerle de uğramak zorunda kalmıştır. Bilhassa doğuda Osmanlı Devleti'nin güçlenmesini hem papalık hem de Batılı devletler için bir tehlike arz etmekteydi. Bu nedenle Papa X. Leo, önceki papalar gibi Osmanlı Devleti'ne karşı bir Haçlı Seferi düzenlemek için çağrılar yapmıştır. Ancak, Avrupa siyasetinde yarattığı güvensizlik nedeniyle başarılı olamamıştır. Burada en büyük etkenlerden biri ailesinin menfaatlerini papalık menfaatlerinden daha yüksek tutması ona karşı güvensizliğin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Buna en güzel örnek Urdino Düklüğü'dür. Bu düklüğü ele geçirebilmek için Fransa ile evlilik yoluyla ilişkiler kurması ama aynı zamanda Fransa kralına karşı kendi çıkarlarını koruma adına farklı adımlar atmasına kendisine siyasi erklerin olan güvenini azaltmıştır.

Papa X. Leo, Reform Hareketi esnasında da gerekli refleksi gösterememiştir. Ne Martin Luther ne de papalıktan şikayetçi olan Almanya, Danimarka ve diğer bölgelerdeki halkın isteklerine cevap vermiştir. Sadece Martin Luther ve onun gibi dinde reform isteyenlerin aforoz edilmesi ya da göz hapsinde tutulmasıyla yetinmiştir.

Sonuç olarak Papa X. Leo güçlü bir aileden gelmesine rağmen papalığı esnasında bu gücü yeteri kadar siyasi meselelerde kullanamamış ve zamanını daha çok sanat ve eğlence ile geçirmiştir. Kilise'nin Martin Luther ve diğer reformcuların çalışmalarıyla boğuştuğu dönemde o, para karşılığı günah bağışı ve makam satmaya ağırlık vererek halkın reformcuların safında yer almasına sebebiyet vermiştir. Biz bu çalışmadan Papa X. Leo'nun Medici ailesinin gücünü yeteri kadar kullanmayı bilmediğinden başarısız bir papalık dönemi geçirdiği sonucuna ulaşabiliriz.

Kaynakça

- Blakburn, Bonnie J. "Music and Festivities at the Court of Leo X: A Venetian View." *Early Music History* 11 (1992): 1-37.
- Boyce, George K. "Documents of Pope Leo X in the Morgan Library." *The Catholic Historical Review*, C. 35/2 (July 1949): 163-175.

⁹⁵ Paolo Piccolomini, *La Vita e L'Opera di Sigismondo Tizio (1458-1538)*, (Siena: Tip. E Lit. Sormoduti di L. Lazzeri, 1903): 89.

⁹⁶ Löffler, "Leo X", 166.

- Bucholz, Robert; Key, Newton. *Early Modern England 1485-1714 A Narrative History*. Wiley-Blackwell, 2019.
- Cummings, Anthony M. "Leo's Jesters." *Societe Belge de Musicologie*, C. 63, (2009): 31-65.
- D'Amico, John Francis. "Papal History and Curial Reform in the Renaissance: Raffaele Maffei's "Brevis Historia" of Julius II and Leo X." *Archivum Historiae Pontificiae*, C. 18 (1980), (157-210).
- De la Bedoyere, Michael. *The Meddlesome Friar and the Wayward Pope -The Sory of Conflict between Savonarola and Alexander VI*. New York: Hanover House, 1958.
- Devlin, Keith. *The Man of Numbers: Fibonacci's Arithmetic Revolution*. London: Bloomsbury Publishing, 2011.
- Doak, Robin S. *Pope Leo X Opponent of the Reformation*. Minnesota: Compass Point Books, 2006.
- Durant, Will. *The Renaissance: a History of Civilization in Italy from 1304-1576*. New York: Simon and Schuster, 1953.
- Emecen, Feridun. "Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti." *Türkler*, C. 9, (Ed: Hasan Celal Güzel vd.), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları (2002): 501-520.
- Ercan, Yavuz. "Yavuz Sultan Selim Dönemi." *Türkler*, C. 9, (Ed: Hasan Celal Güzel vd.), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, (2002): 421-445.
- Esen, Salihe. "Karşı Reform Hareketi ve Dominikler." *Dini Araştırmalar*, 20/52, (Temmuz-Aralık 2017): 111-130.
- Fedakar, Cengiz. "Belgrad'ın İşgali (1787-1792 Osmanlı-Avusturya Rus Savaşlarında)." *History Studies* 11, no. 4 (2019), 1153-1178.
- Fortescue, Adrian. "Greece." *Catholic Encyclopedia*, C. VI, New York: Robert Appleton Company, (1909): 735-744.
- Ganss, H. G., "Luther, Martin." *Catholic Encyclopedia*, C. IX, New York: Robert Appleton Company, (1909): 438-458
- Giombetti, Liam. *The Forgotten Republic Renaissance Florence Without the Medici 1494-1512*. Honors Thesis submitted to the Department of History, Georgetown University, 2021.
- Gwyn, Peter J., *The King's Cardinal: The Rise and Fall of Thomas Wolsey*. London: Pimlico Publishing, 2002.
- Hayes, Carlton Joseph Huntley. "Popes (Leo X)." *Encyclopedia Britannica*, C. 16, Cambridge: Cambridge University Press, (1911): 433-436.
- Hibbert, Christopher. *The House of Medici: Its Rise and Fall*. New York: William Morrow & Company, 1975.
- Imhof, Jacob Wilhelm. *Genealogiae Viginti Illustrium in Italia Familiarum*. Fratrum Chatelain. Amstelodami: Ex Officina Fratrum Chatelain, 1710.
- Joseph, O'Malia, Mles. "Albert of Brandenburg." *Catholic Encyclopedia*, C. I, New York: Robert Appleton Company, (1907): 262.
- Jovius, Pavli. *Novocomensis Episcopi Nucerini de Vita Leoni de Cimipont. Max*. Florentiae: Libri Quvatvor, 1551.
- Knecht, R. J., "The Concordat of 1516: A Reassessment." *Government in Reformation Europe 1520-1560*, (ed: J. R. Hale), London: The Macmillian Press Ltd, (1971) 91-112.
- Komisyon, "Leo X." *Penny Cyclopaedia of the Society for the Diffusion of Useful Knowledge*, C. 13, 1839, 426, <https://doi.org/10.5962/bhl.title.19419>.
- Lockhart, Paul Douglas, *Denmark 1513-1660: The Rise and Decline of a Renaissance Monarchy*. New York: Oxford University Press, 2007.
- Löffler, Klemens. "Leo X." *Catholic Encyclopedia*, C. IX, New York: Robert Appleton Company, (1913): 162 - 166.
- Luther, Martin. *Disputatio pro Declaratione Virtutis Indulgentiarum*.
- Luther, Martin. *Luther's Works*, C. 48, Trans and Edit: Gotfried G. Krodel, G. Ed: Helmut T. Lehmann, Philadelphia: Fortress Press, 1963.
- Minnich, Nelson H. ve Raphael. "Raphael's Portrait "Leo X with Cardinals Giulio de' Medici and Luigi de' Rossi: A Religious Interpretation." *Renaissance Quarterly*, C. 56, No: 4 (Kış 2003).
- Ott, Michael. "Pope Julius II." *The Catholic Encyclopedia*, C. 8, New York: Robert Appleton Company, (1910) 63.

- Ökten, Kaan H., *Hristiyanlıkta İnançın Yenilenmesi*. İstanbul: Mavi Ada Yayıncılık, 2000.
- Pastor, Ludwig Von. *The History of The Popes from The Close of The Middle Ages Drawn from the Secret Archives of the Vatican and Other Original Sources*. (Ed. Ralph Francis Kerr), C. 8, London: Routledge & Kegan Paul Ltd, 1984.
- Piccolomini, Paolo. *La Vita e L'Opera di Sigismondo Tizio (1458-1538)*, Siena: Tip. E Lit. Sormoduti di L. Lazzeri, 1903.
- Richardson, Glenn. "The King, the Carinal-Legate, and the Field of Cloth of Gold." *Royal Sturdies Journal*, (4/2), (2017) 141-160.
- Roscoe, William. *Life and Pontificate of Leo the Tenth*. C. 1, London: George Bell & Sons, 1888.
- Seton-Watson, Robert William. *Maximillian I Holy Roman Emperor*. Westminster: Archibald Constable & Co. Ltd, 1902.
- Setton, Kenneth Meyer. "Penrose Memorial Lecture. Pope Leo X and the Turkish Peril." *Proceedings of the American Philosophical Society*, Vol. 113, No. 6 (Dec. 15, 1969), 367-424.
- Shaw, Christine; Michael Mallett. *The Italian Wars 1494-1559*. London: Routledge, 2019.
- Smith, Preserved. *The Life and Letters of Martin Luther*. New York: Barnes & Noble, 1968.
- SS_Leo_X,_Bullarium_(Cherubini_vol1_ff_534-628), 1513-1521, 534.
- Strathern, Paul. *The Medici: Godfathers of the Renaissance*. London: Vintage Books, 2007.
- Terenzi, Pierluigi. "Medici, Giovanni di Bicci de'." *Dizionario Biografico degli Italiani* 73, (2016).
- Terza, Serie. "I Manoscritti Torrigiani donati al R. Archivio Centrale di stato di Firenze." *Archivio storico italiano*, Cesare (ed.), Vol.24, 94, (1876): 5-31.
- Thomas, L'Abbe Jules. *Le Concordat de 1516*. Paris: Librairie Alphonse Picard Publishing, 1940.
- Thoyras, Mr. Rapin de, *The History of England*. (Eng. Trans: N. Tindal), London: James, John and Knapton, 1732, s. 717.
- Tomas, Natalie R., *The Medici Women gender and Power in Renaissance Florence*. London: Routledge Publishing, 2003.
- Valeriani, Jo. Pire. "Civis Romani de Fulminum Significationibus Declamatio." *Thesaurus Antiquitatum Romanarum Concestus*, ed: Joanne Georgio Grævio, C. 5, Venice (1782): 591-618.
- Vaughan, Herbert Millingchamp. *The Medici Popes (Leo X and Clement VII)*. London: Methuen & Co., 1908.
- Veneziano, Prete. *Le Chiese D'Italia Dalla Loro Origine Sino Ai Nostri Giorni Opera*. Venezia: Giuseppe Antonelli, 1862.

2. İnternet Kaynakları

- https://www.oecd-ilibrary.org/emilia-romagna-italy_32c3830e-en.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fcomponent%2F32c3830e-en&mimeType=pdf, [E.T. 18.08.2023].
- <https://www.uffizi.it/en/events/leonex-restoration>, [E.T. 10.01.2024].
- <https://cardinals.fiu.edu/bios1511.htm#Petrucci>, [E.T. 14.02.2024].
- <https://reformation500.csl.edu/bio/pope-leo-x/>, [E.T. 16.02.2021].

Summary

Pope Leo X, born Giovanni di Lorenzo de' Medici, was the pope from 1513 to 1521. He came from the prominent Medici family in Florence, Italy. Leo X is known for his patronage of the arts and his lavish spending, which contributed to the financial troubles of the Catholic Church. He famously commissioned the construction of St. Peter's Basilica in Rome. His papacy was marked by controversies, including the sale of indulgences that led to Martin Luther's Protestant Reformation. Leo X also played a significant role in European politics, forming alliances and engaging in power struggles with other rulers of the time. He died in 1521 at the age of 45.

Giovanni di Lorenzo de' Medici was born on December 11, 1475, in Florence, Italy. He was the second son of Lorenzo the Magnificent, the de facto ruler of the Florentine Republic. Leo X was elected Pope on March 11, 1513, following the death of Pope Julius II.

Leo X was a great patron of the arts and literature, continuing the tradition of his family. He supported renowned artists such as Raphael, Michelangelo, and Leonardo da Vinci. His papacy saw the commissioning of several famous artworks, including Raphael's "The School of Athens" and Michelangelo's work on the Sistine Chapel ceiling. He played a significant role in the flourishing of the Renaissance by supporting artists, architects, and writers, which had a lasting impact on European culture. Leo X's papacy was marked by financial extravagance, which drained the resources of the papacy. To fund his projects, Leo X relied heavily on the sale of indulgences, which granted remission of punishment for sins. This practice, criticized by reformers like Martin Luther, contributed to the growing discontent and ultimately the Protestant Reformation.

Leo X involved himself extensively in European politics, often to the detriment of the papacy's spiritual authority. He formed alliances with various European powers, including France, Spain, and the Holy Roman Empire, to advance the interests of the papacy and the Medici family. Leo X was deeply involved in European politics, using the papacy's diplomatic power to navigate alliances and conflicts, shaping the geopolitical landscape of his time.

The most significant event of Leo X's papacy was his confrontation with Martin Luther, a German monk and theologian. Luther's Ninety-five Theses, which he famously nailed to the door of the Wittenberg Castle Church in 1517, criticized the sale of indulgences and sparked the Protestant Reformation. Leo X condemned Luther's teachings as heretical and excommunicated him from the Catholic Church in 1521. His papacy coincided with the rise of Martin Luther and the Protestant Reformation. Leo X's handling of the situation, including the sale of indulgences, contributed to the fracture of Western Christianity.

He initiated the construction of St. Peter's Basilica in Vatican City, one of the most iconic and significant churches in Christianity, although the project's financing also contributed to the Church's financial difficulties. Pope Leo X died on December 1, 1521, at the age of 45. His pontificate is remembered for its contributions to the arts, its financial excesses, and its role in the events leading up to the Protestant Reformation. Leo X's reign marked a turning point in the history of the Catholic Church and European Christianity. His reign marked a pivotal moment in the history of the Catholic Church, with long-lasting consequences for its structure, authority, and relationship with other Christian denominations.